

Bartłomiej K. Krzych

Institut Filozofii, Uniwersytet Rzeszowski

Wydział Teologiczny sekcja w Tarnowie, UPJPII

Indywidualność jako najwyższa wartość. Kara śmierci w świetle antropologii metafizycznej Augustyna Jakubisiaka

Ksiądz Augustyn Jakubisiak (1884-1945) w dwóch swoich dziełach – *La pensée et le libre arbitre* (1936) oraz pośmiertnie wydanym *Vers la causalité individuelle* (1947) – rozwija teorię konkretyzmu. Na gruncie antropologicznym, według polskiego myśliciela, do każdego człowieka należy podchodzić jak do autonomicznej jednostki posiadającej niezbywalne prawa wynikające nie tylko – co zrozumiałe w kontekście teologicznym – z prerogatyw doktryny chrześcijańskiej (człowiek jako *Imago Dei*), ale przede wszystkim z faktu, że człowiek (i tylko on w świecie), jako osoba, posiada wolną wolę. To sprawia, że nie można wyjaśnić go w ramach determinizmu ani indeterminizmu: oba przypadki wykluczają wolność. W pierwszym – ponieważ człowiek byłby wyłącznie swego rodzaju mechanizmem bezwzględnie poddanym nieubłaganym prawom przyrody; w drugim – ponieważ człowiek nie posiadałby żadnego stałego oparcia dla swoich decyzji, wyborów i działań, byłby przysłowiową trzcina na wietrze. Obie możliwości wykluczają więc wolność i moralność. Nie byłoby czynów dobrych i złych, ponieważ wszystko byłoby konieczne, albo całkowicie niezależne, dryfujące. Jakubisiak jako alternatywę proponuje autodeterminizm, który określa również mianem przyczynowości indywidualnej. Można uznać, że pod pewnymi względami był prekursorem XX-to wiecznego personalizmu. Warto zaznaczyć, że swoje myśli potrafił przełożyć na życie. Istnieje wyrazisty tego przykład: w 1926 roku Jakubisiak został mianowany kapłanem więźniów departamentu Sekwany (Paryż, Francja). Dwóch osadzonych skazano na najwyższą karę – śmierć. Jakubisiak oczywiście spełnił wobec nich obowiązek duszpasterski i towarzyszył im w ostatniej drodze, jednakże sprzeciwiał się wymierzeniu kary śmierci. Jedną z osób, która go знаła, Halina Micińska-Kenarowa, zapisała w swoich pamiętnikach, że do całej sprawy polski myśliciel podchodził nie tylko z żalem, ale i z oburzeniem. W referacie poglądy filozoficzne i antropologiczne Jakubisiaka zostaną zestawione z problemem kary śmierci, zwłaszcza w kontekście nauczania i doktryny Kościoła katolickiego.

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „My się śmierci nie boimy – zmiany w postrzeganiu śmierci na przestrzeni dziejów”, WPiA UŚ, Katowice, 17-18 listopada 2018.